

Lučební závody Kolín

Založení – výnosem rakouského ministerstva vnitra ve Vídni ze dne 23.3.1871 č.12082 bylo schváleno založení společnosti a její stanovy, v jejichž § 1. se stkvěl honosný odstavec: „*Správa podniku a knihy se vedou česky.*“

1872 – v červnu byl zahájen provoz továrny postavené na kapacitu 60 tisíc centů superfosfátu. Kyselina sírová se zde vyráběla komorovým způsobem a superfosfát ručním mísením v takzvaných karbech.

1890 - 1893 – rozšíření anorganické výroby o výrobu organickou. V roce 1890 zahájena výroba kyseliny borité, boritanů a perboritanů. O tři roky později se zde vyráběla kyselina salicylová a její deriváty. Tato výroba však v důsledku nátlaku konkurenčních bloků musela být zastavena.

1898 – správní rada schválila splynutí s pečeckým závodem na výrobu strojených hnojiv, zároveň s přidruženou pobočkou závodu Neu-Erlau u Vídne.

1899 - 1901 – v dražbě, od firmy Bruno Bauer v Pečkách, kupuje v roce 1899 kolínský závod výrobu síranu hlinitého, při jehož výrobě nalézá důležité uplatnění kyselina sírová. 1.1.1900 dochází k přičlenění Akciové továrny na hnojiva v Českých Budějovicích. V roce 1901 byl *ing. Pavec* jmenován centrálním ředitelem spojených chemických závodů s názvem: „*Akciové továrny na vyrábění umělých hnojiv a lučebnin v Kolíně s filiálkami Pečky, České Budějovice a Neu-Erlau u Vídne.*“

1900 - 1910 – v Českých Budějovicích je rozšiřována výroba kyseliny sírové v souvislosti se zvýšenou výrobou nejen superfosfátu a síranu hlinitého, ale i dalších nových výrobků jako např. síranu sodného, kamence hlinitého a Glauberovy soli. V roce 1904 kolínský závod, jako první v Evropě, kupuje *Kentův mlýn* na mletí surovin potřebných k výrobě. V pečecké továrně kromě zavedení výroby dalších chemikálií, byla dále rozšířena výroba kyseliny sírové chemicky čisté a výroba kyseliny sírové akumulátorové.

1913 – před vypuknutím první světové války se kolínský závod i se svými filiálkami tak rozvinul, že mohl krýt 20% spotřeby superfosfátu celého Rakouska-Uherska.

1914 - 1918 – v důsledku válečného provozu všech tří továren (Kolín, ČB, Pečky) poklesla výroba superfosfátu, resp. náhradních fosforečných hnojiv, až na 10% předválečné výroby. Olovo z odstavených komor bylo zabráno pro válečné účely. Jedině v Pečkách byla uhájena výroba kyseliny sírové ve větší míře, po stržení olověných komor zde byla vybudována kontaktní výroba kyseliny sírové s platinovým katalyzátorem. Platinu v potřebném množství dodalo Rakousko - Uherské ministerstvo války.

1921 - 1922 – v pečecké továrně byly nákladem 3 610 000 Kčs postaveny nové komory na výrobu kyseliny sírové v místech, kde byly tyto komory ve válce rozbořeny. Lučební uzavřela dohodu s Výzkumným ústavem cukrovarnickým o zavedení výroby výtažku z obilních klíčků pod názvem *Bioklein*. Stala se tak prvním závodem v Evropě, kde byla zahájena výroba vitamínových přípravků. Byla zahájena výroba léčiv: acylpirinu. Později se přestoupilo k výrobě acykloffinu.

1927 – počátkem září 1927 vyzvala ministerstva zdravotnictví a veřejných prací Lučební Kolín k navázání styků při výrobě radioaktivních preparátů. Byla založena společnost *Radiumchemia*, na které zmíněná ministerstva participovala podílem 34% a Lučební Kolín 66%. 7.11.1927 se konala ustavující schůze *Radiumchemy*. Všeobecné hospodářské oživení mimo jiné znamenalo, že se na podzim roku 1927 v ČB vybuďovala nová koncentrace kyseliny sírové a v závodě v Pečkách bylo započato s rekonstrukcí kontaktního kotle s platinovým katalyzátorem.

1928 - 1930 – 30.7.1928 schválena fúze továrny ve Slaném s kolínskou továrnou. Dochází ke stavbám pecí v kolínské továrně a v Pečkách, které jsou dokončeny v roce 1929. V prosinci 1930 bylo Lučební továrně v Kolíně povoleno používání státního znaku.

1935 – po likvidaci továrny v ČB je zastaven provoz i ve Slaném, což schválilo tehdejší ministerstvo obchodu. Také v Pečkách se postupně rušily tamní výroby a tak se v roce 1937 udržoval pouze provoz kyseliny sírové a superfosfátu

1937 – dokončena výstavba kontaktního zařízení na výrobu kyseliny sírové s vanadiovým systémem. V dubnu byl zahájen provoz a po počátečních potížích se dokázalo pálit již 460 centů kyzu a reverze kyseliny sírové byla 96-97%. Probíhají první zkoušky přípravku na hašení *Pěnohasu Afretan-Afredonu*

1939 - 1945 – v roce 1939 byla provedena radikální oprava stanov společnosti. Před český název Lučební Kolín a.s., se muselo psát německy *Chemische Kolín A.G.*, muselo se upustit od používání státního znaku a ze stanov byla odstraněna věta: „Správa podniku a knihy se vedou česky.“ V roce 1940 bylo instalováno destilační zařízení na vysokoprocentní oleum a výroba kyseliny sírové byla omezována. Po osvobození republiky v květnu 1945 byly pro zahájení výroby velmi ztížené podmínky. V červnu 1945 byl pro nedostatek surovin zastaven provoz kyseliny sírové. Z anorganiky zůstala v provozu pouze výroba síranu hlinitého a to v rozsahu, potřebném pro zásobování pražských vodáren. V roce 1943 byla nuceně postoupena výroba léčiv do Rybitví.

1946 – po znárodnění průmyslu, byl kolínský závod včleněn do národního podniku Synthesia Semtín. Při řešení dalšího rozvoje kolínského závodu v rámci tohoto národního podniku bylo rozhodnuto zvýšit výrobu kyseliny sírové za účelem zásobování dalších důležitých odvětví důmyslu a plně využít výrobu superfosfátu. Obnoveny zkoušky s *Pěnohasem*.

1947 – zavedena výroba *Pěnohasu Afretan-Afrodonu* na dřívější výrobně kyseliny salicylové. V tomto roce se začal vyrábět také *Umagal*, umělá rohovina určená pro knoflíkářský průmysl.

1949 – vytvořen samostatný národní podnik Lučební Kolín s pobočnými závody Lovosice, Slatiňany a Hraničná. Začátkem roku 1950 začaly těžební práce v blízkých kyzových dolech v Chvaleticích.

1951 - 1956 – v roce 1951 byla dokončena výstavba a v dubnu téhož roku byla do provozu uvedena prostorová Nickols – Freemannova pec s kapacitou 100 t mh/den. V roce 1952 byl zahájen plný provoz kyseliny sírové na vybudovanou kapacitu. Od 1.1.1955 byl k Lučebním závodům přičleněn závod Uhříněves. V roce 1956 byl uveden do provozu nový typový zásobník T 500, chladič plynu, třetí řada odarzenovačů a redlery na dopravu kyzových výpražků.

1960 – 1. listopadu byla v Lučebních závodech uvedena do provozu výroba granulovaného polystyrenu. Tento sloužil jako polotovar do lisovacích strojů. V těchto letech se v LZK dále vyráběl Methylchlorid a Ethylchlorid, které se používaly jako chladící médium. Dále se vyráběl Ethylchlorid lékopisný. Tento se používal v lékařství jako lokální anestetikum.

1962 – byl v LZK spuštěn provoz metylsyntézy MTS-DDS, fenylyntézy FTS-DFDS. Výše uvedené výrobky sloužily jako základní suroviny k výrobě produktů stavební chemie (jednosložkové silikonové tmely, dvousložkové silikonové kaučuky, hydrofobizační přípravky, teplé silikonové kaučuky) a průmyslové chemie (silikonové laky, silikonové oleje, silikonové pasty a silikonové odpěňovače). Na zařízení silikonů byla postupně zahájena výroba produktů určených pro stavebnictví (Lukotěs – silikonové fasádní pásy určené k překrytí spár panelových domů).

1973 – byla zavedena v LZK výroby polyvinylakrylátových a akrylátových disperzí sloužících k ochraně podkladů proti vlhkosti.

1973 - byla zahájena výroba *Synhydridu*. Tento výrobek byl původně využíván při polymeraci plastických hmot. V současné době je především používán jako neselektivní redukční činidlo, používané např. ve farmacii a kosmetice.

1976 – byla spuštěna v LZK výroba nového granulovaného síranu hlinitého. Používá se především při úpravě pitné vody a v papírenském průmyslu. Tato výroba byla v roce 2000 prodána největšímu výrobcí *flokulantů* pro úpravu vody, nadnárodní společnosti *Kemira*.

1977-1979 – byla zavedena výroba tekutých pesticidů. Jedná se o přípravky určené k ochraně rostlin.

V průběhu **80.** a začátkem **90.** let byly v LZK rušeny neekonomické provozy: *Afretan*, *Umagal*, *metylsyntéza*, *superfosfát*, *disperze*, *kyselina sírová*, *tekuté pesticidy*.

1987 – byla zahájena výstavba nové fenylyntézy. Vzhledem k chybnému projektu nebyla tato výroba uvedena do provozu.

1992 – nakoupena licence na výrobu akrylátových strukturních omítek. Postupem času byla na tomto zařízení zavedena do výroby tak výroba silikonakrylátových strukturních omítek.

2004 – vzhledem k velkému nárůstu prodeje bylo rozhodnuto o výstavbě nového synhydridu

2006 - byla spuštěna do provozu nová výroba *Synhydridu* s kapacitou 800 tun ročně, která byla posléze zvýšena na kapacitu 1200 tun ročně.

2011 – současná výroba stavební chemie (*Lukopren S* – jednosložkové silikonové tmely; *Lukopren N* – dvousložkové silikonové kaučuky; *Lukopren T 1990* – trvale plastický silikonový tmel pro rozebíratelné spoje; *Akrotmel* – akrylátové plastoelastické spárovací a lepicí tmely; *Lukofob* – silikonové hydrofobizační přípravky; *Lukotěs* – silikonové fasádní pásy; *Lukofas* – disperzí strukturní omítkoviny, součást certifikovaných zateplovacích systémů Lukotherm) a průmyslové chemie (*Lukosil* – metyl a fenylysilikonové laky; *Lukosiol M* – metylsilikonové oleje o různých viskozitách; *Lukosiol E* – neionogenní vodné emulze metylsilikonového oleje; *Lukofix* – silikonové textilní emulze; *Lukosan M* – silikonové mazací pasty a odpěňovače; *Lukosan S, E, P* – silikonové odpěňovače pro vodné systémy; *Synhydrid* – neselektivní redukční činidlo).